

Wiktor Hahn

Wendego Biblioteka klasyków polskich : "Pisma polskie wybrane", Jan Kochanowski, Warszawa 1914 ; "Wybór pism wierszem i prozą", Mikołaj Rej, Warszawa 1914... : [recenzja]

Pamiętnik Literacki : czasopismo kwartalne poświęcone historii i krytyce literatury polskiej 13/1/4, 381-382

1914/1915

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Mimo wykazanych zresztą drobnych usterek wydawnictwo ks. Czaplewskiego spełnia doskonale swój cel i pozostanie trwałym, cennym nabytkiem nauki polskiej.

Prócz poważnej wartości naukowej jest w tem wydawnictwie jeszcze wartość inna, powiedzmy uczuciowa. Wszędzie widać serdeczne umiłowanie przedmiotu. Ale nie koniec na tem. Wydawca zdobył sobie sympatyę czytelnika. Ks. Czaplewski, oddany widocznie studyum fachowym teologicznym w Monachium, poświęcił wolne chwile na trudne prace historyczne, manifestując tem osobliwe zamiłowanie do dziejów polskich. To umiłowanie polskich rzeczy przez czcigodnego księdza wydawcę jest samo w sobie cennym dokumentem historycznym. W pięknym na ogół języku polskim ks. Czaplewskiego znajdujemy dość dużo germanizmów, mamy więc ślady ujemnego wpływu szkoły pruskiej. Ale ten wpływ nie wystudził duszy polskiej, owszem odnosimy wrażenie, że ta polska dusza z niezwykle ożywieniem szuka rzeczy polskich.

Ks. Czaplewski pracował z miłością około swego dzieła, dokonał go bardzo dobrze i wydał je nakładem własnym. Nowy to dowód osobliwego umiłowania pracy i nowy tytuł do naszej wdzięczności. Wadawca opracował Wstęp w Szynychu w Prusach zachodnich (Schöneich W. Pr.)

Kraków.

Antoni Karbowski.

Wendego Biblioteka klasyków polskich: Jana Kochanowskiego. Pisma polskie wybrane. W Warszawie, E. Wende i Sk., druk Wrotnowskiego i Rubieszewskiego w Warszawie, 1914, 8-vo mn., str. 4 nl. + 195.

Mikołaja Reja. Wybór pism wierszem i prozą. Jak wyżej, 8-vo mn., str. 4 nl. + 234.

S. F. Klonowicza. Flis, Worek Judaszów i inne pisma polskie w wyborze. J. w., 8-vo mn., str. 4 nl. + 118.

Łukasza Górnickiego. Dworzanin polski, Rozmowa o elekcyey i Dzieje w Koronie polskiej w wyborze. J. w., 8-vo mn., str. 4 nl. + 179.

Z początkiem r. 1914 zaczęła wychodzić w Warszawie *Biblioteka klasyków polskich* pod redakcją Konrada Drzewieckiego, mająca objąć szereg autorów z w. XVI—XVIII. w. Zasadą wydawnictwa jest pomieścić w jednym tomie wszystko, co jest zasadniczego w twórczości autora, tem samem *Biblioteka* podaje tylko wybory z dzieł autorów, uwzględniając w nich rzeczy, posiadające nieprzedawnioną wartość artystyczną, przedewszystkiem zaś te utwory, które mogą posłużyć do wytworzenia syntezy twórczości wybranych pisarzy. Stara się więc *Biblioteka* dać całokształty autorów, pomieścić w każdym tomiku wszystko to, co z ich utworów stało się istotnie dobrem publicznem.

Nie jest więc *Biblioteka* wydawnictwem czysto naukowem, lecz popularnem, obliczonem na użytek szkolny i domowy, ten zaś chara-

ktę wydawnictwa uwalnia recenzenta od szczegółowego sprawozdania o niem.

Dotychczas wydane tomiki zawierają: 1. wybór z utworów Kochanowskiego, obejmujący 21 *Pieśni, Muzę, Satyra, 22 Fraszek, Proporzec, albo hołd pruski, Odprawę posłów greckich, Treny* i 15 psalmów z *Psalterza Dawidowego*, 2. z pism Reja pomieszczono *Krótką rozprawę między trzema osobami*, kilka ustępów z *Wizerunku własnego żywota człowieka poczciwego, Zwierzyńca, Żywota człowieka poćciwego* (od str. 70—178), 3 *Apophtegmata, Przemowę krótką do poćciwego Polaka stanu rycerskiego i Żegnanie z światem*, 3. z Kłonowicza podano wyjątki z *Flisa, Worka Judaszów, Żalów nagrobnych na śmierć Jana Kochanowskiego* i z *Pożaru wojny tureckiej*. 4. Z Górnickiego wreszcie przedrukowano wyjątki z *Dworzanina Polskiego, Rozmowy o Elekcyey, Dziejów w Koronie polskiej*.

Na ogół wyboru dokonano szczęśliwie: przytoczone wyjątki mogą dać czytelnikowi pewne wyobrażenie o każdym z wymienionych autorów; w szczegóły naturalnie trudno wchodzić. Tekst utworów, podany jużto według pierwodruków, jużto według wydań krytycznych, nie daje powodu do specjalnych uwag wobec charakteru wydawnictwa. Pożądaniem uzupełnieniem są objaśnienia językowe i rzeczowe (tych ostatnich jest jednak za mało). Na końcu każdego tomiku znajdują się tabele biograficzne autorów i objaśnienia historyczno-literackie do pomieszczonych utworów, zestawiające w umiejętny sposób wyniki badań dotychczasowych.

Wydawnictwo przedstawia się w całości korzystnie, niezawodnie też zdoła osiągnąć cel w zakreszonych sobie granicach. W dalszych tomikach mają się pojawić utwory Szarzyńskiego, Modrzewskiego, Orzechowskiego, Szymonowicza i Kochowskiego.

Lwów.

Wiktor Hahn.

Sprawozdanie z poszukiwań w Szwecji, dokonanych z ramienia Akademii Umiejętności przez Eugeniusza Barwińskiego, Ludwika Birkenmajera i Jana Łosia. W Krakowie. Nakładem Ak. Um., 1914, 8-vo w., str. XXVII i 364.

Wszystko się powtarza; jak niegdyś Stanisław August urządzał wyprawy naukowe do Szwecji i Rzymu, tak podjęła dziś Akademia nobilitate officium takich samych wypraw, już nie tylko do Szwecji i Rzymu, ale i do Węgier, Królewca itd. Wyniki jednak bywają różne, zawodzą nieraz zupełnie: tak było w Węgrzech, tak i w Szwecji. Nieco inaczej wprawdzie osądzi wyniki szwedzkie *Kwartalnik Historyczny*, bo uwzględni liczną i ważną korespondencję polityczną szczególnie XVIII wieku i kilka tekstów średniowiecznych; inaczej znowu *Pamiętnik Literacki*, co po rękopisach i drukach szwedzkich mógł liczyć na zdobycze, jakie np. Czesi w Szwecji osiągli. Te nadzieje zawiodły zupełnie; opisano nam wprawdzie najstaranniej 168 unikatów-druków XVI i XVII w